

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2001/65/EY,

annettu 27 päivänä syyskuuta 2001,

direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY ja 86/635/ETY muuttamisesta tietynlaisten yhtiöiden sekä pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksien ja konsolidoitujen tilinpäätöksien laadinnassa noudatettavien arvostussääntöjen osalta

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti 44 artiklan 2 kohdan g alakohdan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottavat huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽²⁾,

toimivat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti ⁽³⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neljännen neuvoston direktiivin 78/660/ETY ⁽⁴⁾ 32 artiklassa edellytetään, että tilinpäätöksessä ilmoitettavat erät arvostetaan hankintamenon tai tuotantokustannusten periaatteen pohjalta.
- (2) Direktiivin 78/660/ETY 33 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia tai vaatia, että yhtiöt korottavat tiettyjen varallisuuserien arvoa, arvostavat tietyt erät jälleenhankintakustannusten mukaan tai soveltavat jotakin toista menetelmää, jossa otetaan huomioon inflaation vaikutukset tilinpäätöksessä ilmoitettuihin eriin.
- (3) Konsolidoiduista tilinpäätöksistä 13 päivänä kesäkuuta 1983 annetun seitsemännen neuvoston direktiivin 83/349/ETY ⁽⁵⁾ 29 artiklassa edellytetään, että konsolidoituihin tilinpäätökseen sisällytettävät varat ja velat arvostetaan direktiivin 78/660/ETY 31—42 ja 60 artiklan mukaisesti.
- (4) Pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksestä ja konsolidoidusta tilinpäätöksestä 8 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston direktiivin 86/635/ETY ⁽⁶⁾ 1 artiklassa edellytetään, että varat ja velat arvostetaan direktiivin 78/660/ETY 31—42 artiklan mukaisesti, ellei direktiivissä 86/635/ETY toisin säädetä.
- (5) Vakuutusyritysten tilinpäätökset ja konsolidoidut tilinpäätökset laaditaan vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä 19 päivänä joulukuuta

1991 annetun neuvoston direktiivin 91/674/ETY ⁽⁷⁾ mukaisesti. Direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY muutokset eivät koske direktiivin 91/674/ETY säännöksiä, mutta komissio voi esittää samanlaisia ehdotuksia kyseisen direktiivin muuttamiseksi kuultuaan asiaankuuluvaa neuvoa-antavaa komiteaa.

- (6) Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden dynaaminen luonne on johtanut paitsi perinteisten ensisijaisten rahoitusvälineiden, kuten osakkeiden ja joukkovelkakirjojen, myös erilaisten rahoitusjohdannaisten kuten futuurien, optioiden, termiinisopimusten ja vaihtosopimusten (swap) laajamittaiseen käyttöön.
- (7) Maailman johtavat tilinpäätösstandardien laatijat ovat luopumassa hankintamenoperiaatteesta näiden rahoitusvälineiden arvostamisessa ja siirtymässä käyvän arvon soveltamiseen tilinpäätöksissä.
- (8) Komission tiedonannossa "Tilinpäätösten yhdenmukais-taminen: Kansainvälistä yhdenmukaistamista koskeva uusi strategia" Euroopan unionia kehoitettiin toimimaan niin, että yhdenmukaisuus yhteisön tilinpäätösdirektiivien sekä kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehityksen välillä säilyy erityisesti IAS-komitean (International Accounting Standards Committee, IASC) suhteen.
- (9) Kansainvälisesti tunnustettujen tilinpäätösperiaatteiden ja direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY ja 86/635/ETY välisen yhdenmukaisuuden säilyttämiseksi näitä direktiivejä on muutettava siten, että tietyt rahoitusvaroihin ja -velkoihin kuuluvat erät voidaan arvostaa käypään arvoon. Tämän ansiosta eurooppalaiset yhtiöt voivat laatia tilinpäätöksensä nykyisen kansainvälisen kehityksen mukaisesti.
- (10) Tämä direktiivejä 78/660/ETY, 83/349/ETY ja 86/635/ETY koskeva muutos on komission 13 päivänä kesäkuuta 2000 Euroopan parlamentille ja neuvostolle antaman EU:n tilinpäätösraportoinnin strategiaa koskevan tiedonannon mukainen, jossa ehdotetaan, että pörssiin listautuneiden yhtiöiden olisi käytettävä tunnustettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IAS) konsolidoitujen tilinpäätösten laatimisessa. Muutoksella on tarkoitus mahdollistaa rahoitusvälineiden kirjaamista ja arvostamista koskevien kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltaminen.

⁽¹⁾ EYVL C 311 E, 31.10.2000, s. 1.

⁽²⁾ EYVL C 268, 19.9.2000, s. 1.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 15. toukokuuta 2001 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä) ja neuvoston päätös, tehty 30. toukokuuta 2001.

⁽⁴⁾ EYVL L 222, 14.8.1978, s. 11, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna direktiivillä 1999/60/EY (EYVL L 162, 26.6.1999, s. 65).

⁽⁵⁾ EYVL L 193, 18.7.1983, s. 1, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna vuoden 1994 liittymisasiakirjalla.

⁽⁶⁾ EYVL L 372, 31.12.1986, s. 1.

⁽⁷⁾ EYVL L 374, 31.12.1991, s. 7.

- (11) Yhteisön alueella tilinpäätöstietojen vertailukelpoisuus edellyttää sitä, että jäsenvaltioissa tilinpäätökset laaditaan arvostaen tietyt rahoitusvälineet käypään arvoon. Jäsenvaltioiden olisi sallittava tämän menettelyn ottaminen käyttöön kaikkien yhtiöiden tai kaikkien yhtiöluokkien osalta, joita koskevat direktiivit 78/660/ETY, 83/349/ETY ja 86/635/ETY, sekä tilinpäätöksen että konsolidoidun tilinpäätöksen tai ainoastaan konsolidoidun tilinpäätöksen osalta. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi voitava vaatia, että tämä menettely otetaan käyttöön kaikissa yhtiöissä tai yhtiöluokissa sekä tilinpäätöksen että konsolidoidun tilinpäätöksen tai ainoastaan konsolidoidun tilinpäätöksen osalta.
- (12) Käyvän arvon soveltamisen olisi oltava mahdollista vain niiden erien osalta, joiden suhteen vallitsee laaja kansainvälinen yhteisymmärrys menettelyn tarkoituksenmukaisuudesta. Nykyisin ollaan yhtä mieltä siitä, ettei käyvän arvon kirjaamista olisi sovellettava kaikkiin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, kuten ei esimerkiksi useimpiin pankkien rahoitustoimintaan liittyviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin ("banking book").
- (13) Tilinpäätöksen liitetietoihin olisi sisällytettävä tiettyjä tietoja, jotka koskevat taseessa käypään arvoon arvostettuja rahoitusvälineitä. Toimintakertomuksessa on mainittava rahoitusvälineiden käyttöön liittyvät yhtiön riskinhallintavoitteet ja -politiikat.
- (14) Rahoitusjohdannaisilla voi olla huomattava vaikutus yhtiöiden rahoitusasemaan. Rahoitusjohdannaisia ja niiden käypää arvoa koskevien liitetietojen antamista pidetään asianmukaisena, vaikka yhtiö ei sovelle käypää arvoa tilinpidossaan. Pienyrityksiin kohdistuvan hallinnollisen rasitteen rajoittamiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava sallia, että pienet yritykset voivat poiketa liitetietojen antamista koskevasta vaatimuksesta.
- (15) Rahoitusvälineitä koskeva laskentatoimi on nopeasti kehittyvä tilinpäätösraportoinnin osa, joka edellyttää komission arvioivan jäsenvaltioiden kokemuksia käyvän arvon soveltamisesta tilinpäätöskäytännössä,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Muutetaan direktiivi 78/660/ETY seuraavasti:

- 1) Lisätään jakso seuraavasti:

"7 a JAKSO

Käypään arvoon arvostaminen

42 a artikla

1. Poiketen siitä, mitä 32 artiklassa säädetään, ja tämän artiklan 2—4 kohdassa olevien edellytysten mukaisesti jäsenvaltioiden on sallittava tai vaadittava kaikkien yhtiöiden tai yhtiöluokkien osalta, että rahoitusvälineet, mukaan lukien johdannaiset, arvostetaan käypään arvoon.

Tällainen lupa tai vaatimus voidaan rajoittaa direktiivissä 83/349/ETY määritelyihin konsolidoituihin tilinpäätöksiin.

2. Tässä direktiivissä hyödykkeisiin perustuvia sopimuksia, joissa jommalle kummalle sopimuspuolelle annetaan oikeus selvitykseen käteisellä tai jollakin muulla rahoitusvälineellä, pidetään rahoitusjohdannaisina, lukuun ottamatta niitä, jotka:

a) on tehty täyttämään ja jotka edelleen täyttävät hyödykettä koskevat yhtiön odotetut hankinta-, myynti- tai käyttövaatimukset;

b) alun perin tarkoitettiin tähän tarkoitukseen; ja

c) odotetaan selvitettävän hyödykkeen toimituksella.

3. 1 kohtaa sovelletaan ainoastaan sellaisiin velkoihin, jotka ovat

a) osa kaupankäyntisalkkua; tai

b) rahoitusjohdannaisia.

4. 1 kohdan mukaista arvostamista ei sovelleta:

a) rahoitusvälineisiin, jotka eivät ole johdannaisia ja joita pidetään niiden eräpäivään saakka;

b) yhtiön itse myöntämiin lainoihin ja muihin saamisiin, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa; ja

c) osuuksiin tytär-, sidos- ja yhteisyrityksissä, yhtiön oman pääoman ehdoin liikkeeseen laskemiin välineisiin, ehdollista vastiketta koskeviin sopimuksiin yritysten yhteenliittymässä ja muihin rahoitusvälineisiin, joissa on sellaisia erityispiirteitä, että kyseisiin rahoitusvälineisiin olisi yleisesti hyväksytyn käytännön mukaisesti sovellettava muista rahoitusvälineistä poikkeavia laskentasääntöjä.

5. Jäsenvaltiot voivat 32 artiklasta poiketen sallia, että vara tai velka, jota voidaan pitää suojattuna eränä käypää arvoa koskevan suojauslaskentamenettelyn mukaisesti, taikka tällaisen varan tai velan yksilöity osa arvostetaan kyseisessä menettelyssä edellytetyn määräisenä.

42 b artikla

1. 42 a artiklassa tarkoitettu 'käypä arvo' määritetään käyttäen:

- a) markkina-arvoa niiden rahoitusvälineiden osalta, joille on vaikeuksitta määriteltävissä luotettavat markkinat; jos markkina-arvo ei ole vaikeuksitta määriteltävissä jonkin rahoitusvälineen osalta, mutta sen osien tai samanlaisen välineen markkina-arvo on määriteltävissä, markkina-arvo voidaan johtaa sen osien tai samanlaisen välineen markkina-arvosta; tai
- b) yleisesti hyväksytyjen arvostusmallien ja -tekniikoiden avulla laskettua arvoa niiden välineiden osalta, joille ei ole vaikeuksitta määriteltävissä luotettavia markkinoita; tällaisten arvostusmallien ja -tekniikoiden on taattava kohtuullisen tarkka arvio markkina-arvosta.

2. Ne rahoitusvälineet, joita ei voida luotettavasti määrittää 1 kohdassa kuvailluilla menetelmillä, on arvostettava 34—42 artiklan mukaisesti.

42 c artikla

1. Sen estämättä, mitä 31 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, on kunkin 42 b artiklan mukaisesti arvostetun rahoitusvälineen arvon muutokset kirjattava tuloslaskelmaan. Tällaiset muutokset on kuitenkin kirjattava suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, kun:

- a) kyseessä on suojauslaskentamenettelyssä käytetyn välineen kirjaus, jolla koko arvonmuutoksen tai sen osan kirjaamatta jättäminen tuloslaskelmaan mahdollistetaan; tai
- b) tällainen arvonmuutos aiheutuu yhtiön ulkomaiseen yhteisöön tekemiin nettoinvestointeihin sisältyvän valuuttaerän kurssimuutoksesta.

2. Jäsenvaltiot voivat sallia tai vaatia, että muiden myyntiin käytettävissä olevien rahoitusvarojen kuin rahoitusjohdannaisten arvon muutos kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

3. Käyvän arvon rahastoa on oikaistava, kun siihen kirjatut erät eivät enää ole tarpeen 1 ja 2 kohdan soveltamiseksi.

42 d artikla

Jos rahoitusvälineiden arvostusta käypään arvoon on sovellettu, tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettava:

a) merkittävät olettamukset, joihin arvostusmallit ja -tekniikat perustuvat, jos käyvät arvot on määritetty 42 b artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti;

b) kunkin rahoitusvälineiden ryhmän osalta käypä arvo ja suoraan tuloslaskelmaan kirjatut arvonmuutokset sekä käyvän arvon rahastoon kirjatut muutokset;

c) kunkin rahoitusjohdannaisten lajin osalta tiedot johdannaisten käytön laajuudesta ja niiden luonteesta mukaan lukien olennaiset ehdot, jotka saattavat vaikuttaa tulevien kassavirtojen määrään, ajoitukseen ja varmuuteen; ja

d) taulukko, josta ilmenevät käyvän arvon rahaston muutokset tilikauden aikana."

2) 43 artiklan 1 kohdassa

a) korvataan 10 alakohdassa oleva viittaus "31 ja 34—42 artiklaan" viittauksella "31 artiklaan ja 34—42 c artiklaan"; ja

b) lisätään alakohta seuraavasti:

"14) Jos rahoitusvälineiden arvostusta käypään arvoon ei ole sovellettu 7 a jakson mukaisesti:

a) kunkin rahoitusjohdannaisten lajin osalta

i) välineiden käypä arvo, jos arvo voidaan määrittellä jollain 42 b artiklan 1 kohdassa säädettyistä menetelmistä;

ii) tiedot välineiden käytön laajuudesta ja luonteesta; ja

b) 42 a artiklan kattaman pysyvän rahoitusomaisuuden osalta, joka on kirjattu käypää arvoaan korkeampaan arvoon eikä 35 artiklan 1 kohdan c alakohdan aa alakohdan mukaista arvonoi-kaisua ole tehty:

i) joko yksittäisten omaisuuserien tai tarkoituk-senmukaisesti ryhmiteltyjen yksittäisten omaisuuserien kirjanpitoarvo ja käypä arvo;

ii) perustelut sille, ettei kirjanpitoarvoa ole alen-nettu, mukaan lukien perusteltu näyttö siitä, että arvo myöhemmin jälleen saavutetaan."

3) Korvataan 44 artiklan 1 kohta seuraavasti:

"1. Jäsenvaltiot voivat sallia, että 11 artiklassa tarkoitettut yhtiöt laativat lyhennetyt tilinpäätöksen liitetiedot sisällyttämättä 43 artiklan 1 kohdan 5—12 alakohdassa ja 14 alakohdan a kohdassa vaadittuja tietoja. Liitetiedoissa on kuitenkin ilmoitettava 43 artiklan 1 kohdan 6 alakohdassa luetellut tiedot kokonaisuudessaan kaikkien kyseessä olevien erien osalta."

4) Lisätään 46 artiklan 2 kohtaan alakohta seuraavasti:

"f) yhtiön käyttämiin rahoitusvälineisiin liittyen ja jos tämä on olennaista yhtiön varojen, velkojen, rahoitusaseman sekä voiton tai tappion arvioimisen kannalta

— yhtiön rahoitusriskien hallinnan tavoitteet ja menettelytavat, mukaan luettuna kunkin sellaisen ennakoitun liiketoimen päälain suojausmenettely, johon sovelletaan suojauslaskentaa, ja

— yhtiön hinta-, luotto-, likviditeetti- ja kassavirtariskit."

5) Korvataan 59 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa oleva viittaus "31—42 artiklaan" viittauksella "7 tai 7 a jaksoon".

6) Lisätään artikla seuraavasti:

"61 a artikla

Komissio tarkastelee viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2007 42 a—42 d artiklan, 43 artiklan 1 kohdan 10 ja 14 alakohdan, 44 artiklan 1 kohdan, 46 artiklan 2 kohdan f alakohdan ja 59 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan säännöksiä tilinpäätöksen laatimista käyvin arvoihin koskevien säännösten soveltamisesta saatujen kokemusten ja kirjanpitoalaa koskevan kansainvälisen kehityksen perusteella ja tekee tarvittaessa ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle edellä mainittujen artiklojen muuttamisesta."

2 artikla

Muutetaan direktiivi 83/349/ETY seuraavasti:

1) Korvataan 29 artiklan 1 kohta seuraavasti:

"1. Konsolidoituun tilinpäätökseen sisällytettävät varat ja velat arvostetaan yhdenmukaisten menetelmien mukaisesti ja direktiivin 78/660/ETY 7 ja 7 a jakson sekä 60 artiklan mukaisesti."

2) 34 artiklassa:

a) korvataan 10 alakohdassa oleva viittaus "31 ja 34—42 artiklaan" viittauksella "31 artiklaan ja 34—42 c artiklaan"; ja

b) lisätään alakohdat seuraavasti:

"14. Jos rahoitusvälineiden arvostusta käypään arvoon on sovellettu direktiivin 78/660/ETY 7 a jakson mukaisesti:

a) merkittävät olettamukset, joihin arvostusmallit ja -tekniikat perustuvat, jos käyvät arvot on määritetty kyseisen direktiivin 42 b artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti;

b) kunkin rahoitusvälineiden ryhmän osalta käypä arvo ja suoraan tuloslaskelmaan kirjatut arvomuutokset sekä kyseisen direktiivin 42 c artiklan mukaisesti käyvän arvon rahastoon kirjatut muutokset;

c) kunkin rahoitusjohdannaisten lajin osalta tiedot johdannaisten käytön laajuudesta ja niiden luonteesta mukaan lukien olennaiset ehdot, jotka saattavat vaikuttaa tulevien kassavirtojen määrään, ajoitukseen ja varmuuteen; ja

d) taulukko, josta ilmenevät käyvän arvon rahaston muutokset tilikauden aikana.

15. Jos ei ole sovellettu rahoitusvälineiden arvostusta käypään arvoon direktiivin 78/660/ETY 7 a jakson mukaisesti:

a) kunkin rahoitusjohdannaisten lajin osalta

i) välineiden käypä arvo, jos arvo voidaan määrittellä jollain kyseisen direktiivin 42 b artiklan 1 kohdassa säädetystä menetelmästä;

ii) tiedot välineiden käytön laajuudesta ja luonteesta; ja

b) kyseisen direktiivin 42 a artiklan kattaman pysyvän rahoitusomaisuuden osalta, joka on kirjattu käypää arvoaan korkeampaan arvoon, ja jos ei ole tehty arvon oikaisua kyseisen direktiivin 35 artiklan 1 kohdan c alakohdan aa alakohdan mukaisesti

i) joko yksittäisten omaisuuserien tai tarkoitukseenmukaisesti ryhmiteltyjen yksittäisten omaisuuserien kirjanpitoarvo ja käypä arvo;

ii) perustelut sille, ettei kirjanpitoarvoa ole alennettu, mukaan lukien perusteltu näyttö siitä, että arvo myöhemmin jälleen saavutetaan."

3) Lisätään 36 artiklan 2 kohtaan e alakohta seuraavasti:

"e) yritysten käyttämiin rahoitusvälineisiin liittyen ja jos tämä on olennaista varojen, velkojen, taloudellisen aseman sekä voiton ja tappion arvioimisen kannalta

— yritysten rahoitusriskien hallinnan tavoitteet ja menettelytavat, mukaan luettuna kunkin sellaisen ennakoitun liiketoimen päälain suojausmenettely, johon sovelletaan suojauslaskentaa, ja

— hinta-, luotto-, likviditeetti- ja kassavirtariskit."

4) Lisätään artikla seuraavasti:

”50 a artikla

Komissio tarkastelee viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2007 29 artiklan 1 kohdan, 34 artiklan 10, 14 ja 15 kohdan ja 36 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännöksiä tilinpäätöksen laatimista käyvin arvoihin koskevien säännösten soveltamisesta saatujen kokemusten ja kirjanpitoalaa koskevan kansainvälisen kehityksen perusteella ja tekee tarvittaessa ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle edellä mainittujen artiklojen muuttamisesta.”

3 artikla

Korvataan direktiivin 86/635/ETY 1 artiklan 1 kohta seuraavasti:

”1. Direktiivin 78/660/ETY 2 ja 3 artiklaa, 4 artiklan 1 kohtaa ja 3—5 kohtaa, 6, 7, 13 ja 14 artiklaa, 15 artiklan 3 ja 4 kohtaa, 16—21 artiklaa, 29—35 artiklaa, 37—41 artiklaa, 42 artiklan ensimmäistä virkettä, 42 a—42 d artiklaa, 45 artiklan 1 kohtaa, 46 artiklan 1 ja 2 kohtaa, 48—50 artiklaa, 50 a artiklaa, 51 artiklan 1 kohtaa, 56—59 artiklaa, 61 sekä 61 a artiklaa sovelletaan tämän direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuihin laitoksiin, jollei tässä direktiivissä toisin säädetä. Tämän direktiivin 35 artiklan 3 kohtaa, 36 ja 37 artiklaa sekä 39 artiklan 1—4 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta varoihin ja velkoihin, jotka arvostetaan direktiivin 78/660/ETY 7 a jakson mukaisesti.”

4 artikla

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen 1 päivää tammikuuta 2004. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitettuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

5 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 27 päivänä syyskuuta 2001.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

N. FONTAINE

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

C. PICQUÉ